

OÑATI LETRARIK LETRA

JULIAN Zelaia-ri asko zor diogu gerra ostean belau-naldi gazte-koak ginenok.

Saso hartan ez zegoen gaur adinako konbentziarik musika ezagutu eta entzuteko. Parrokiako organista genuen Julianek T.L. Victoria, J.S. Bach, G.F. Haendel, F. Schubert, C. Franck, A. Donostia, F. Madina eta beste hainbaten doinu eta soinuak eskaintzen zizkigun meza nagusitan, bezperetan, bederatziruene-tan eta beste elizkizun askotan. Hamar, hoge eta hogei-tamar urte beranduago irratiz edo kontzertuetan zenbait musika-pasarte entzun dugunean, sarritan etorri zaigu pentsamendu hau gogora: *Kontxo, hau Julianek joten xuan baiña!*

Organu-jole ezezik, koru-zuzendari eta konposatzaile ere bagenuen Julian Zelaia. Parrokia eta parrokiatik kanporako koru-ekitaldirik gehienetan hartu zuen parte Patrua kalean bizi zen musikariarik: Donostiako zezen-plazan ospaturiko mila ahotsen jaialdian, Aita Madinaren **Arantzazu** poemaren estreinaldian, parrokiako jai nagusi edo hileta-elizkizun dotoreetako ahots askotariko emanaldietan, eguneroko funtzio apaletan, eta abar eta abarretan. Orduko korukide eta triple izan ginenok ezin dugu ahaztu Julianen bitartez geureganatu genuen musika-kultura aberatsa.

Baina Julianen emaitza ez zen musika arlorak bakarrik mugatu. Bere familia ugaria hazi eta hezi beha-

Julian Zelaia (1916-1970)

rrak beste lanbide batzuri heltzeko premia ere erakarri zion: besteren artean, Oñatiko Unibertsitatara ekarri berria zuten eskribau eta notario zaharren protokoloen **lehenengo artxibozain** izatea tokatu zitzaion Juliani. Maristetan ikasten geniharduen mutikoen, Unibertsitateko eliza gotiko-platereskoan egiten genituen entsaioen aurretik edo ondoren, Gipuzkoako protokoloen legajo zaharrak ezagutzeko eta ukitzezko aukera paregabea izaten genuen. Beraz, hasieran aipatu dugun legez, arrazoi askorengatik gara zordun Julianekin garai bateko txantxikuarrok.

HANDIDO Izagirre ez zen oñatiarra. Hala ere, gutxik

egin du frantziskotar apal honen mailako lanik gure herriaren eta hizkuntzaren onerako. Hamabost urtean ikaragarritzko pazientziaz Arantzazu eta Oñati aldeko

Kandido Izagirre (1913-1967)

lexikoa hitzunen ahotik jasotzen jardun zuen; eta lan hori zeharo borobildu aurretik heriotza etorri bazitzaion ere, euskal dialektologian eredu-garria den obra utzi zigun: *El vocabulario vasco de Arantzazu-Oñate y zonas colindantes*, **Aita L. Villasantek** 1970ean ASJU aldizkarian argitara eman zuena.

Urretxuko **Ipeñarieta** jauregi-baserrian jaio zen fraide honek, frantziskotarren ohizko ikasketak amaitu ondoren, Arantzazu eta Foruko estudianteei latina irakasten pasatu zuen urte mordo. Baina bere zaletasun eta grinarik biziena euskara zen, eta euskal estudioen eremuan dialektologia maite zuen bereziki: **Erronkari, Ultzama, Altsasu, Tolosa** eta **Antzuolako** berbak batu zituen, eta, aldi hartako meto-

dologiaren mugak nolakoak ziren jakinik, ederki asko batu ere.

Lanik mardulena, ordea, Oñati eta inguruetan jaso zuena izan genuen. Horretarako Arantzazu aldeko baserritarrak izan zituen lankiderik finenak: **Soroandieta, Beillotza, Errota, Gesaltza, Azpilleta, Aizkiri, Arendui, Arrikrutz, Zapiarbe, Madina** eta beste hainbat baserritako andragizonen hizkuntza-altxorra zehaztasunez bildu eta fitxetara pasatzen zuen Izagirrek. Nahiz eta Arantzazun baino maila askoz txikiagoan izan, Oñatiko kalean eta gainontzeko auzoetan, eta Leintz, Bergara eta inguruko herrietan ere aritu zen Aita Kandido bilketa-lanean. Gorago aipaturiko liburu horretan kaleratu zen hiztegi bikain hau lexiko sailerako ezezik, etnografia, toponimia, historia eta beste arlo askotariko ere oso emankorra dugu. Aita Villasanteren hitzetan *ixila eta umila, bihotz onekoa, gauzak soseguz, tajuz eta patxadaz egiten zekiena* zen gizon honi eskerrak gorde zaizkigu oñatiar eta euskaldun guztiontzat bestela betiko galduak ziratekeen aberastasun oparoak.

JERARDO ELORTZA

OKERRAK ZUZENTZEN: Moldiztegiko arazoak direla eta, joan den hilabeteko zenbakian bi akats handi samar azaldu ziren orrialde honetan: argazkiak parrokiak aurrekaldean dagoen **Hernanitarren etxea** erakutsi gura zuen, baina horren ordez **Aita Madina** kalea aurkeztu zigun; bestetik **H** eta **I** letrak zirela garbi egon arren, inizialetan laren lekuan okerreko **L** bat agertu zitzaigun.